

FONS VINYOLI. AJUNTAMENT DE SCF. AGSE

Vinyoli al turó del Vent, davant del castell de Farners. Al costat, Joan Vinyoli, Carmen la seva germana i la seva mare, un estiu a Santa

Aquest 3 de juliol, el poeta Joan Vinyoli (Barcelona, 1914-1984) hauria fet cent anys. Tot i ser considerat un dels grans poetes catalans i europeus del segle XX, encara no és conegut per tothom. Ens hi acostem a través d'un dels seus territoris vitals, Santa Coloma de Farners, on va passar els estius de la infantesa i la joventut. A més, aquesta població acollirà a finals d'any l'Espai Vinyoli, un centre d'interpretació del poeta, seu del Fons Vinyoli i de la Càtedra Vinyoli de la Universitat de Girona.

Símbols del territori Vinyoli

Per conèixer una mica millor Joan Vinyoli, alguns dels aspectes essencials de la seva poesia, algunes de les imatges i símbols que marquen la seva obra, ens hem situat a Santa Coloma de Farners, que es podria considerar el punt de partida del Vinyoli poeta. Allà va viure la primera descoberta de la natura i va tenir uns estius feliços, que després va destil·lar en el record per aportar imatges simbòliques que recorren tota la seva obra poètica.

Pep Solà, nascut a Santa Coloma de Farners i biògraf de Joan Vinyoli, ha treballat els vincles d'aquest indret amb el poeta. Ell és una de les peces clau que permet entendre per què els colomencs disposen d'un itinerari Joan Vinyoli per diversos indrets del popular parc de Sant Salvador; per què es va celebrar el primer Simposi Internacional Joan Vinyoli a Santa Coloma de Farners el 2004 i per què hi ha anat a parar el fons documental del poeta, com també la seu de la

Càtedra Joan Vinyoli de la Universitat de Girona.

És Pep Solà qui ens guia per alguns indrets de Santa Coloma de Farners lligats a la poesia de Vinyoli. I és en la biografia que ha escrit, *La bastida dels somnis. Vida i obra de Joan Vinyoli*, on explica: "El contacte amb l'entorn natural de Santa Coloma –la riera, les gorgues, les fonts, el Rocar, els boscos d'alzines, els torrents, els camins rogençs de sauló, la pols del blat–, i amb el seu entorn humà –lleyataires, carboners, pagesos, artesans– l'impregnà d'una manera tan profunda que el seu record rebotarà contínuament al llarg de la seva vida, per bastir un correlat idoni, de molta riquesa sensorial, on projectar el seu paisatge anímic i que

FONS VINYOLI. AJUNTAMENT DE SCF. ACSE

Coloma de Farners.

travessarà tota l'obra, de cap a cap, des de la seva mateixa arrencada, amb el vers 'I la natura em crida', (...) fins als darrers anys quan, en l'inventari de pèrdues no es podrà estar de consignar la noieia viscuda a Santa Coloma: 'Ara camino pel vell casc urbà / mentre viatgen cap als seus destins / els vells amics, les dones i els bocins / del que era jo, de noi, perdut a l'alzinar'".

Carrer de Sant Dalmau, 34. Al carrer de Sant Dalmau, 34, en una casa molt humil a tocar de la plaça de Farners (la plaça de l'església), és on Joan Vinyoli va passar aquells primers estius de vida. Fou a través d'uns amics com la mare i els dos fills es van instal·lar en aquesta casa modesta del poble. La mort sobtada del pare (un metge amb una bona posició econòmica) va marcar l'avenir d'una família que es va quedar sense recursos econòmics i en especial d'uns fills (Joan i la seva germana Carmen), que no van poder anar a la universitat (en Joan va entrar a treballar a l'editorial Labor a setze anys), i van anhelar una vida burgesa que només vivien com un miratge els estius a Santa Coloma de Farners.

Solà destaca en la biografia "el sobreforç de la família i sobretot dels nens per posar una mica de color, d'alegria

Vinyolians no pas espriuans

Els estius de Santa Coloma de Farners van marcar la vida de Vinyoli i li rebrotaren en el record, que els transformà en símbols de la seva poesia. Però quan es va convertir Vinyoli en un símbol per als colomencs?

Pep Solà recorda com va descobrir ell a vint anys aquest vincle: "En el pròleg de l'edició de la *Poesia Completa* de Joan Vinyoli, que recollia la seva poesia del 1937 al 1975, Joan Teixidor deia que els camins espirituals de la poesia de Vinyoli tenien per correlat els camins de Santa Coloma de Farners, els de les muntanyes i els boscos d'aquesta població, on Vinyoli va estiuajar durant la infantesa i joventut. I d'aquesta manera vaig descobrir que Vinyoli estava vinculat al meu poble, fet que jo no sabia. Fins llavors, l'únic poeta que hi tenia un vincle era l'Espriu, que hi va néixer però que hi va viure molt poc temps".

I bé que tard, tots els colomencs són vinyolians a hores d'ara i no pas espriuans. Saben que el poeta que canta aquest seu territori és Vinyoli, i que Salvador Espriu en va triar un altre, Sinera. Per això no hi ha batusses entre vinyolians i espriuans. Per això la biblioteca de Santa Coloma de Farners porta el nom de Joan Vinyoli i és curiós de saber que el petit Vinyoli ja hi anava a cercar llibres.

i d'esperança en una llar tocada per l'adversitat. I aquest és un dels punts de partida d'on germinarà l'obra poètica de Vinyoli".

"Temps" (*Vents d'aram*, 1976)

"Torna'm, ah, torna'm els anys / de la noieia, / amb els amics / a la riera, amb els passeigs / i les pistes de tenis / i el ping pong. / No. No. // Torna'm a la furiosa / passió que de mi va fer un altre. / Jo no seré mai més el noi / que feia jocs. // I ne m'alegro."

La gorga d'en Vilar. Passegem per la gorga d'en Vilar, als afores de la població. És un indret de bosc a l'obaga

travessat per la riera i entrebancat per la gorga que fa les delícies dels infants. "La riera de Santa Coloma és un indret bonic, mític per als colomencs, perquè de petits tots ens hi hem banyat i Vinyoli també, als anys vint i trenta. I és aquesta nostàlgia natural envers les hores de felicitat de la infantesa i joventut, que apareix en els poemes, la noieia que en diu ell, que és com una arcàdia. I aquests records contrasten amb la grisor de la vida al pis de Barcelona", explica Solà.

Però també adverteix: "Tanmateix, els records de Santa Coloma de Farners no són només nostàlgics sinó que també remetent a un temps viscut molt

Els llenyataires són l'origen d'un dels símbols més potents de la poesia de Vinyoli

vivament. Són records que Vinyoli actualitza constantment, perquè els seus símbols són dinàmics”.

El parc de Sant Salvador: el bosquer. El Parc de Sant Salvador és el lloc que els colomencs s'estimen més. És en aquest paratge, que també va gaudir el primer Vinyoli, on Pep Solà i Xavier Macià van construir l'Itinerari poètic Joan Vinyoli. Un fulletó proposa un recorregut circular d'uns 1.500 metres on es marquen 16 parades, cadascuna per llegir un poema de Vinyoli, una invitació a penetrar en el “domini màgic” d'aquest poeta fascinant i fascinat per la natura.

I així, serà fàcil d'imaginar-nos el so dels llenyataires al bosc d'alzines. Ex-

plica Solà en la biografia: “Els peladors colpegen amb la destrall el suro tou i ho fan suaument per no arribar a l'escorça i ferir l'arbre. (...) El so d'aquestes destralls el podem escoltar en molts racons de l'obra del poeta, juntament amb un altre so, el de les campanes de l'església. Són dos sons que, juntament amb el de la veu del mar que arribarà més tard, reboten de poema a poema, de llibre a llibre”.

I també: “Aquests llenyataires, obstinats en la seva tasca i endinsats en el bosc, són en l'origen del símbol del bosquer, un dels més potents i reveladors de la seva poesia”. Per a Pep Solà, el bosquer és símbol de vida, perquè és ell qui es comunica amb la natura, qui la interpreta, qui s'endinsa en el bosc buscant alguna cosa.

“D'una terra (II)” (*De vida i somni*, 1948)

“M'alegrava d'anar sentint pel bosc / el so de la destrall del llenyataire, / en la cremosa quietud de l'aire / fragant de ruda i fum de lligabosc. / Tu, llenyataire, com un déu abats / arbres de somni, de llegendes obscura, / en l'aire màgic de les soledats: / allà a l'estiu el ventijol

murmura, / l'abella liba romanins fadats / i corre una aigua cristal·lina i dura.”

El so de les campanes i l'ascensió simbòlica. Mentre passegem per la plaça de l'església sonen les campanes, són les set del vespre. Pep Solà s'hi fixa i explica que el so de les campanes de l'església és un element sonor que apareix en l'obra del poeta: “Als anys trenta parla del repic de les campanes que toquen a mort o a bateig i ho relaciona amb els elements vitals d'una vida. La interpretació sonora de la vida també marca el pas del temps. I relacionat amb el campanar, l'ascensió simbòlica de pujar les escales de caragol del campanar com a símbol d'ascensió espiritual, tot i que aquesta imatge no puc assegurar que sigui estrictament santcolomenca”.

“Hem explorat, hem descobert escales / molt dretes, de caragol, les hem pujat, a cada / graó perdent-nos per un altre temps, / cap a renéixer. / Hem arribat a dalt / del campanar: penjant-nos de les cordes, / hem tocat a destemps. Hem afollat les òlibes, / i d'altres aus.”

Montserrat Serra.

El Fons Vinyoli, la Càtedra i el II Simposi Internacional Joan Vinyoli

Quan l'any 2008 es va morir la muller de Joan Vinyoli, Teresa Sastre, Pep Solà enllestia la primera versió de la biografia del poeta. En aquell moment, els fills li van confiar la custòdia del fons documental. Això li va permetre fer un primer inventari del fons (que ara la Càtedra Joan Vinyoli ja ha catalogat i digitalitzat, amb els recursos tècnics de l'Arxiu Comarcal de la Selva). Amb tot el material a l'abast Solà va poder estudiar tots els papers de Vinyoli. En paral·lel, els fills també van acordar amb l'Ajuntament de Santa Coloma de Farners el manteniment de la unitat del llegat: l'arxiu documental, la biblioteca i una part del mobiliari del despatx.

La intenció del consistori abans que s'acabi l'any, segons explica la regidora de Cultura Carina Planiol, és inaugurar l'Espai Vinyoli, un espai interpretatiu de la figura i l'obra del poeta, que contingui també el Fons Vinyoli i sigui la seu de la Càtedra Joan Vinyoli de Poesia Contemporània, adscrita a la Universitat de Girona, sota la direcció de Margarida Casacuberta.

El fons documental, que també serà consultable, conté documents manuscrits i mecanografiats, algunes cartes, fotografies... En conjunt, el formen uns 5.000 documents, una tercera part dels quals ja s'ha digitalitzat.

En aquest context i amb motiu de l'Any Vinyoli, Santa Coloma de Farners acollirà el II Simposi Internacional Joan Vinyoli, que es farà del 18 al 21 de desembre. El fet és que el 2004 ja es va celebrar en aquesta població el primer simposi internacional. Ho explica Pep Solà, que en va ser un dels instigadors: “Al 2004, coincidint amb els noranta anys del naixement de Vinyoli i els vint anys de la seva mort, vam organitzar el I Simposi Internacional Joan Vinyoli amb Sam Abrams, Xavier Macià, Joan-Elies Adell, Josep Maria Casas, Sebastià Goday i jo mateix, i amb l'ajuda de diverses institucions. Va ser un simposi molt interessant, on vam aglutinar totes les veus de la poesia catalana. Perejaume ens va fer un cartell magnífic. En la part musical van intervenir Toti Soler i Rafael Subirachs. El simposi no va tenir un to exclusivament acadèmic sinó que va ser molt viscut i popular. Es notava que hi havia moltes ganes, fins aleshores contingudes, de reivindicar la figura de Joan Vinyoli. Va venir gent d'arreu dels Països Catalans: del País Valencià hi havia en Vicent Alonso, Ferran Carbó, Manuel Rodríguez-Castelló, Antoni Defez... I de les illes Balears la Margalida Pons, l'Antoni Artigues..., i s'hi van inscriure molts estudiants, com Pau Vadell, per exemple, que m'ho recordava fa pocs mesos”.